

Vergi Mevzuatı Açısından Katılım Bankalarının Sektördeki Payının İncelenmesi¹

Şaban ERTEKİN²

Sevcan DEMİRAG³

Araştırma Makalesi

Makale Gecmişi

Başvuru Tarihi: 12.11.2024

Kabul Tarihi: 17.12.2024

Research Article

Article History

Date of Application: 12.11.2024

Acceptance Date: 17.12.2024

Öz

Türkiye’de İslami bankacılık modeli katılım bankaları adı altında yürütülmektedir. Faiz ve faiz içeren işlemlerin yasaklanmış olduğu İslami bankacılık sisteminde gerçekleştirilen finansal faaliyetlerin tümü İslami esaslar çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. İslami finans kaynağını İslam hukukundan, İslam hukuku da Kuran-i Kerim ve sünnetten almaktadır. Başta faiz hassasiyeti olmak üzere ekonomik, dini ve sosyal nedenlerle geleneksel finans piyasalarında tasarruflarını kullanmak istemeyen yatırımcıların ellerindeki fonların atıl kalmasının, katılım bankalarının ortaya çıkmasında önemli bir etken olduğu söylenebilir. Katılım bankacılığının özü faiz yerine kar ve zarara katılım esasına dayanmaktadır. Katılım bankaları, tasarruf sahibinden topladıkları fonları İslami ilkeler çerçevesinde üretim ve proje alanlarında kullanmaktadırlar. Böylece söz konusu fonların yatırıma dönüşmesi sağlanmaktadır. 31.07.2004 tarihinde Vergi Usul Kanunu’nun 204. maddesine yapılan değişiklikle özel finans kurumlarının banka olarak addolunacağı hükmü yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile özel finans kurumlarının finansal kiralama işlemleri dışındaki yapmış oldukları tüm işlemleri banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi tutulmuş olup, bu işlemler katma değer vergisinden istisna edilmiştir. Yapılan düzenlemelerden sonra katılım bankaları vergi mevzuatı açısından incelendiğinde gerek fon toplama ve gerekse de fon kullandırma faaliyetleri açısından gelir vergisi, kurumlar vergisi, banka ve sigorta muameleleri vergisi ve katma değer vergisi mükellefiyeti ve/veya sorumluluğu bulunmakta olup geleneksel bankalar ile aynı hükümlere tabi olmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Katılım bankacılığı, Faiz, Vergi.

Jel Kodları: G21, G28, H25

Examination of the Share of Participation Banks in the Sector in Terms of Tax Legislation

Abstract

The Islamic banking model is carried out under the name of “participation banks” in Turkey. In the Islamic banking system, where both interest and all interest-based financial transactions are prohibited, all financial activities are carried out within the framework of Islamic principles. The Islamic finance system derives its sources from Islamic law on the one hand, and Islamic law also derives from the Qur’an and Sunnah on the other

¹ Bu çalışma, Aydın Adnan Menderes Üni. Sosyal Bil. Enstitüsünde Doç. Dr. Şaban ERTEKİN’ in danışmanlığında Sevcan DEMİRAG tarafından 17.12.2021 tarihinde tamamlanan, “*Türkiye’de Katılım Bankacılığının Vergisel Açıdan Değerlendirilmesi*” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından güncelleştirilerek türetilmiştir.

² Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Maliye Bölümü, saban.ertekin@adu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3438-3196

³ Bilim Uzmanı, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekonomi ve Finans Bölümü; demiragsevcan8@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5980-6904

hand. Idle funds owned by investors who do not want to use their savings in traditional financial markets play an important role in the emergence of participation banks due to interest sensitivity, and economic, religious, and social reasons. The essence of participation banking is based on the principle of participation in profit and loss instead of interest. Participation banks use the funds collected from savers in production and project areas within the framework of Islamic principles, and thus these funds are transformed into investments. On 31.07.2004, Article 204 of the Tax Procedure Law was amended, and the provision that private financial institutions would be considered as a bank was rearranged. With this amendment, all transactions made by private financial institutions, except financial leasing transactions, were subject to banking and insurance transaction tax and exempt from value-added tax. After the changes in the law, when participation banks were analyzed in terms of tax legislation, they became subject to the same provisions as traditional banks in terms of both fundraising and fund allocation activities. Participation banks are currently liable and/or responsible for income tax, corporate tax, banking and insurance transaction tax, and value-added tax.

Keywords: Participation Banking, Interest, Tax

1. Giriş

Türkiye'de özel finans kurumu olarak başlayan ve katılım bankacılığı adı altında faaliyetlerine devam eden İslami bankacılık serüveni, kurulduğu günden bu yana önemli gelişmeler yaşamış ve varlığını istikrarlı bir şekilde sürdürmeyi başarmıştır. Toplumun ekonomik ve sosyal gereksinimleri ile dini değerleri sonucu ortaya çıkan katılım bankaları faiz hassasiyeti nedeniyle geleneksel bankaların yerine tasarruf sahiplerinin birikimlerini İslami esaslar çerçevesinde yatırıma dönüştürmekte ve böylece yatırımcının yastık altı olarak bilinen fonlarının tekrar ekonomiye kazandırılmasına katkı sağlamaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bankacılık sektörü finansal piyasaların ayrılmaz bir parçasıdır. Finansal yapı içerisinde sektörün önemli bir kısmını oluşturan ticari veya katılım bankaları, ödemiş oldukları vergi bakımından da önemli bir gelir kaynağı olarak görülmektedir (Can, 2018: 62). Ülkemizde yapıları gereği sermaye şirketi şeklinde kurulan bankalar, tüm vergi mükellefleri gibi elde ettikleri gelir ve sahip oldukları servetleri üzerinden ortaya çıkan vergilerini ödemekle yükümlü kurumlardır. Bankaların mali yükümlülüklerinin başında, takvim yılı içerisinde kazanç ve iratları üzerinden ödemiş oldukları kurumlar vergisi gelmektedir. Ayrıca yapmış oldukları işlemler üzerinden Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV), Katma Değer Vergisi (KDV), Damga Vergisi, Belediye Gelirleri Kanunu (BGK) kapsamında İlan ve Reklam Vergisi ile Çevre Temizlik Vergisi, Motorlu Taşıtlar Vergisi, Emlak Vergisi ile birtakım harçları ödemekle yükümlü finansal kuruluşlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Sümer, 2013, s. 2).

Bankalar personellerine yaptıkları ücret ödemeleri, serbest meslek faaliyetleri karşılığındaki ödemeleri ve mal ve hak kiralama karşılığındaki ödemeler dolayısıyla Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi kapsamında gelir vergisi tevkifatı yapmak ile sorumludurlar (Erol, 2006: 106-7). Bunun yanı sıra bankaların Veraset ve İntikal Vergisi ile Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu için de tevkifat yapma sorumluluğu bulunmaktadır (Sümer, 2013: 2). Sermaye şirketi şeklinde kurulan katılım bankalarının da benzer şekilde maddi ve şekli birtakım mükellefiyetleri bulunmaktadır. Nitekim katılım bankalarının birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de özellikle faiz duyarlılığı nedeniyle finansal piyasalardaki öneminin giderek artmakta olduğu dikkat çekmektedir. Bu çalışmada iktisadi ve mali açıdan önemli bir fonksiyona sahip olan katılım bankalarının Türk Vergi Sistemi içerisindeki mali yükümlülükleri kısaca incelenecektir.

2. Katılım Bankası Kavramı ve Gelişimi

21. yüzyıl çoğu iktisadi ve mali alanda olduğu gibi finansal ve bankacılık alanında da önemli

gelişmelere sahne olmuştur. Bu dönemdeki önemli finansal gelişmelerden birisi de faiz hassasiyeti olan tasarruf sahipleri ve fon talep edenler için uygulamaya konulan İslami bankacılık uygulamalarına geçiştir. Bu bankacılıkta asıl amaç faizsiz bankacılığın tesis edilmesidir. Kar ve zarara katılım esasına dayanan bu sistemde finansal işlemlere aracılık etmek, yani tasarruf sahiplerinin atıl fonlarını toplayarak bu fonların ihtiyacı olan tüccar veya sanayicilerin kullanılmasına imkan sağlamak temel amaçtır (Parlakkaya ve Çürük, 2011:398). Finansal sisteme İslami bir bakış açısı kazandıran bu bankacılık sistemi, Dünyada İslami Bankacılık Türkiye’de ise Katılım Bankacılığı olarak bilinen yeni bir sistemi oluşturmuştur (Hazıroğlu, 2016:4). Ekonomik ve siyasal yaşamın içinden çıkan bu sistemin temelini tasarruf sahiplerinden fon toplama ve müşterilerine fon kullandırma şeklinde yürütülen ortaklık ya da ticari faaliyetlerin oluşturduğu alt sistem oluşturmaktadır (Gökçen ve Gönen, 2017:62). Bu yönüyle sistemin faiz sistemine dayalı geleneksel bankacılık sisteminden ayrıldığı söylenebilir. Bu sistemin özü tasarruf sahiplerinden toplanılan fonların İslami esaslara uygun faizsiz finansman yöntemleri ile değerlendirilmesi ve elde edilen kar veya zararın tasarruf sahipleri ile paylaşılması esasına dayanmaktadır (Yurttadur ve Demirbaş, 2017: 90).

Tarihsel süreç içerisinde bakıldığında, 1940’ta Hindistan’ da kurulan Patni Sosyal Kredi Kurumu ve Rampur’ da kurulan Tanda Baoli Müslüman Fonu’ nun İslam coğrafyasında görülen ilk faizsiz finans kurum denemesi olduğu bilinmektedir (Görmüş ve Yabanlı, 2019:104). İslami bankacılık modeli ise 1955 yılında Pakistanlı Muhammed Uzeyr tarafından ilk defa bir fikir olarak ortaya atılmıştır (Özsoy, 2012:65). 1958’de Batı Pakistan’da kurulan Yardımlaşma Bankası dönemin ilk faizsiz finans kurumları arasında yer almaktadır. Mudârebe yöntemiyle çalışan bu banka zamanla kuruma olan fon talebinin azalması nedeniyle devamlılığını yitirmiştir. 1963 yılında Hac mevsiminin yaklaşmasıyla Malezyalı Müslümanlar Hac vazifelerini yerine getirebilmek için ellerindeki tasarruflarını değerlendirebileceği faizin olmadığı bir sisteme ihtiyaç duymuştur. Bu talebi karşılamak amacıyla Malezya’da Hac Fonu (Tabung Haji) adı altında faizsiz finans kurumu kurulmuştur. 2005 yılında müşteri sayısı 5 milyonu geçen Hac Fonu’nun başarısı, bugün Malezya’nın İslami finans alanında en başarılı ve kilit role sahip olmasında önemli bir etken olduğu muhakkaktır (Görmüş ve Yabanlı, 2019:104-5). 1963 yılında Dr. Ahmed Muhammed en-Neccar tarafından Mısır’ da İlk İslami banka kurulmuştur. “Mith Ghamr Tasarruf Bankası” ismiyle kurulan bu banka modern anlamda ilk İslami bankacılık uygulaması olarak literatüre geçmiştir (Özsoy, 2012:65). Alman Tasarruf Bankasından esinlenerek kurulan Mith Ghamr Tasarruf Bankası özellikle kırsal bölgelerdeki çiftçi ve esnaf tarafından büyük ilgi görmüştür. Fon arz edenlerin fon talep edenlere arz edilen miktar ve süresi kadar fon talep etme hakkı veren Mith Ghamr Tasarruf Bankası 1967 yılında Mısır Ulusal ve Mısır Merkez Bankasına devredilmiştir. Sosyalist Nasır rejiminin siyasal korkular nedeniyle Mith Ghamr Tasarruf Bankası’nı devretmesi İslami Bankacılığın gelişimine yapılan en büyük darbe olarak bilinmektedir. Mısırlı Müslümanların tepkisinden çekinen Sosyalist Nasır rejimi, 1971 yılında faizsiz bankacılık sistemi olan Nasır Sosyal Bankası’nı kurmuştur. Uluslararası İslami Bankalar Birliği tarafından da kabul edilen ve sermayesini devletin çeşitli kaynaklarından sağlayan söz konusu banka, yapmış olduğu faaliyetlerle modern bir banka olmaktan öte ihtiyaç sahibi halka, öğrencilere vs. yapmış olduğu sosyal yardımlarla ön plana çıkmıştır (Görmüş ve Yabanlı, 2019:104-5). 1975 yılına gelindiğinde merkezi Cidde olan Suudi Arabistan’da Müslüman kesimin birey ve toplum olarak iktisadi kalkınmasını ve toplumsal gelişimini İslam hukuku ilkeleri çerçevesinde desteklemek amacıyla İslam Kalkınma Bankası (Islamic Development Bank) kurulmuştur (Güçlü ve Kılı, 2020:82) İslam Kalkınma Bankası faaliyetini halen devam ettiren bir kuruluş olarak yaşayan ve faizsiz bankacılık sisteminin ilk kurumsal bankası olma özelliğini taşıyan bir banka olarak

bilinmektedir (Zerka ve Neccar, 2011: 38; M.Canbaz, 2018:198).

Türkiye’de Katılım bankaları ilk defa 1980’li yıllarda özel finans kurumu olarak kurulmuştur (Eskici, 2007: 4). 1 Kasım 2005 tarihinde Resmî Gazete’de yayınlanan 5411 sayılı Bankalar Kanunu ile özel finans kurumları katılım bankaları adı altında bankacılık mevzuatına dahil edilmiştir (SERPAM, 2013, s. 8). Bankada yapılan isim değişikliği ise, özel finans kurumlarının kurulduğu günden bu yana özellikle isminden ötürü banka olarak değil de farklı bir finans kurumu olarak algılanmaları olduğu söylenebilir. Öyle ki zaman içinde teminat mektubu vermede ve yurt dışı bankacılık işlemleri gibi faaliyetlerde bu bankaların daima sorun yaşadığı görülmüştür. Bu sorunu çözmek amacıyla yeni bir isim arayışına giren özel finans kurumları isminin “Faizsiz banka” veya “İslami Banka” yerine daha özgün bir ifade olan “Katılım Bankaları” olarak değiştirilmesinin uygun olduğu, bu tanımın bankanın çalışma prensibi olan kar ve zarara katılma ile daha da özdeşleştiği ve pozitif etki yaratacağı düşüncesi ile özel finans kurumları “Katılım Bankaları” ismini almıştır. Nitekim faizsiz banka tanımlamasının toplumda negatif bir etki yaratabileceği, İslami banka olarak adlandırılmasının ise ileride yaşanan olumsuzlukların İslam’a yansıtılması gibi olası etkiler göz önünde bulundurulduğunda katılım bankası kavramının temelde daha özgün olduğu düşünülmüştür. Çalışma prensipleri ile gerek ekonomik ve sosyal anlamda gerek tarih ve hukuki anlamda bir bütünü oluşturduğu, yani hayatın tamamını teşkil ettiği gibi unsurları içerisinde barındırdığı bu nedenle en uygun ismin “Katılım Bankacılığı” kavramı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Hazıroğlu, 2019: 28).

Bankalar Kanunu’na göre katılım bankaları cari ve katılma hesapları adı altında fon toplayabilmekte ve hesap sahipleri bankacılık faaliyetlerinden doğan kar ve zarara ortak olabilmektedir. 5411 sayılı kanun, katılım bankaları ile ilgili bazı standartlar getirmekle birlikte, katılım bankalarının faaliyetlerinin İslami esaslara uygunluk konusunda da detaylı bilgiler içermektedir. Bu doğrultuda katılım bankaları yapmış oldukları faaliyetlerin İslami usul ve esaslara uygunluğu konusunda uzman kişilere danışmak durumundadır. Katılım bankalarının bir kısmı kendi bünyelerinde danışma kurulları oluşturarak yaptıkları faaliyetlerin uygunluğu konusunda kurulun onayını alarak faaliyetlerine devam ederken bir diğer kısmı ise bünyelerinde danışma kurulu oluşturmak yerine alanında uzman akademisyenlerden yardım almaktadır. Bu durum katılım bankalarının küçük de olsa faaliyetlerindeki farklılıklarından kaynaklanmaktadır (SERPAM, 2013:8).

3. Türkiye’de Katılım Bankalarının Finansal Yapı İçerisindeki Yeri ve Önemi

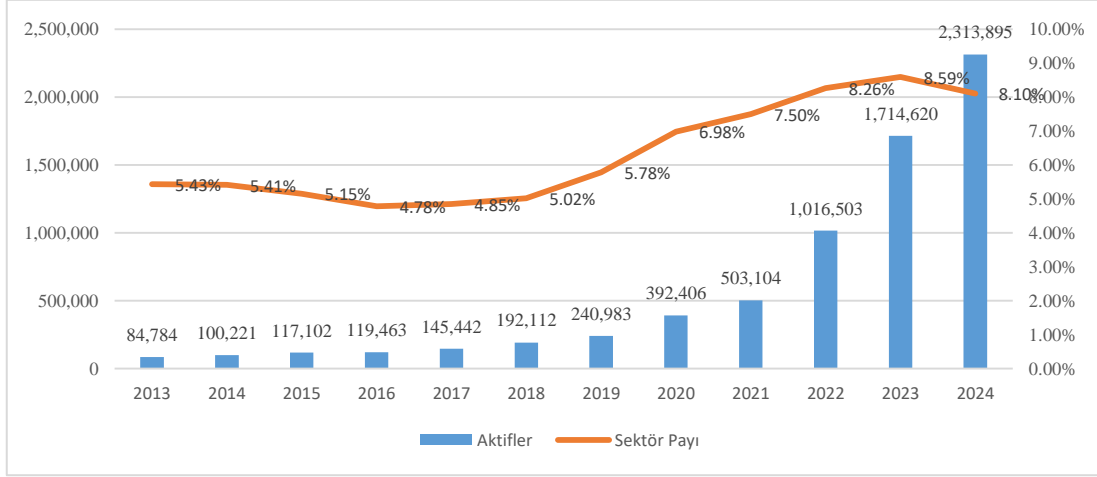
Türkiye’de temeli 1980’li yıllara dayanan ve özel finans kurumları olarak hayata geçirilen katılım bankacılığı sektöründe aktif olarak 6 tane katılım bankası faaliyetlerini devam ettirmektedir. Her türlü bankacılık faaliyetlerini faizsiz olarak yürüten bu kurumların finansal sistemdeki payı düşük görünmesine rağmen toplanılan ve kullanılan fonlar bakımından her geçen gün önemi daha da artmaktadır. Türkiye’de finansal sistem içerisinde katılım bankaları ile diğer mevduat bankaları, kalkınma ve yatırım bankalarının sektör içerisindeki payları kısaca aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

	Katılım Bankaları		Mevduat Bankaları		Kalkınma ve Yatırım Bankaları		Toplam
	Fon Büyüklüğü (TL)	Sektördeki Payı	Fon Büyüklüğü (TL)	Sektördeki Payı	Fon Büyüklüğü (TL)	Sektördeki Payı	
Aktifler	2.313.895	8,10%	24.576.416	86,08%	1.660.566	5,82%	28.550.878
Toplanan Fonlar	1.573.076	9,29%	15.367.647	90,71%	0	0,00%	16.940.724
Kullandırılan Fonlar	1.032.190	7,30%	12.074.666	85,43%	1.027.144	7,27%	14.134.001
Özkaynaklar	182.780	7,26%	2.107.961	83,75%	226.049	8,98%	2.516.791
Şube Sayısı	1.489	13,49%	9.377	84,94%	73	0,66%	10.940
Personel Sayısı	21.077	10,02%	182.819	86,91%	6.370	3,03%	210.267

Kaynak: <https://www.tkbb.org.tr/veripetegi> (Erişim tarihi: 20.09.2024)

Tablo 1’den de görüleceği üzere Temmuz 2024 yılı verilerine göre katılım bankalarının aktif toplamının sektördeki payının %8,1, mevduat bankalarının %86,1 ve kalkınma ve yatırım bankalarının %5,8’lik bir paya sahip olduğu görülmektedir. Tasarruf sahiplerden sağlanan fonlar açısından değerlendirildiğinde ise katılım bankaları sektörde %9,2’lik bir paya sahip iken mevduat bankalarının sahip olduğu payın %90,7 olduğu dikkat çekmektedir. Yatırımcılara kullandırılan fonlarda ise yine mevduat bankalarının %85,4’lük bir paya sahip olduğu katılım bankalarının sektörden aldığı payın %7,3 seviyelerinde gerçekleştiği görülmektedir. Türkiye’de katılım bankalarının sektördeki payı kalkınma ve yatırım bankaları ile karşılaştırılınca daha yüksek bir paya sahip iken, mevduat bankaları ile karşılaştırıldığında daha düşük bir paya sahip olduğu görülmektedir. Ancak geçmişi mevduat bankaları kadar eski olmayan katılım bankalarının zaman içerisindeki aktif gelişimi ve diğer finansal göstergelerine bakmak söz konusu bankaların durumunu değerlendirmede daha etkili olacaktır. Bu kapsamda aşağıda katılım bankalarının 2013–2024 yılları arasındaki aktif gelişimi, toplanan fonlar ve kullandırılan fonların her biri şekil üzerinde ayrı ayrı gösterilmeye çalışılmıştır.

Şekil 1: Katılım Bankaları Aktif Gelişimi (Milyon TL)

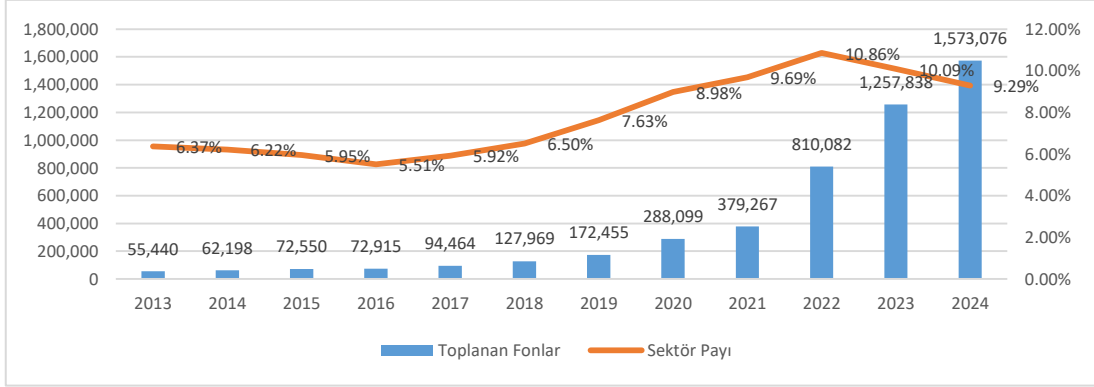
***Başlık yukarıda verilebilir

Kaynak: <https://www.tkbb.org.tr/veripetegi> (Erişim tarihi: 20.09.2024)

Şekil 1 incelendiğinde katılım bankalarının 2013 yılındaki aktif büyüklüğü 84.784 Milyon TL iken 2017 yılında 145.442 Milyon TL'ye ulaşmıştır. Ancak Türkiye'deki siyasal ve finansal gelişmelere paralel olarak katılım bankalarının aktif toplamındaki artışa rağmen 2016 ve 2017 yıllarında sektördeki payının oransal olarak düştüğü ve %4.78 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu düşüşte 2015 yılında Asya Katılım Bankası'nın tasfiye edilerek TMSF'ye devredilmesi ve 2016 yılında bankacılık faaliyetlerine tamamen son verilmesinin etkili olduğu söylenebilir (M. Canbaz, 2018:278-279). 2018 yılından itibaren gerek sektördeki payını gerek aktiflerini istikrarlı bir şekilde sürdürmeyi devam ettiren katılım bankalarının 2024 yılına gelindiğinde ise aktif toplamı 2.313.895 Milyon TL'ye ulaşarak sektörde payını %8,10'a yükseltmiştir.

Katılım bankalarının sadece aktif büyüklüğü ile değil yatırımcılara sağlamış oldukları fonlar bakımından da sektörde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bilindiği üzere bankalar ekonomiye kazandırmak amacıyla tasarruf sahiplerinden fon toplamakta ve bunları daha büyük fon veya yatırım imkanlarına dönüştürmektedir. Tasarruf sahiplerinden toplanan bu küçük fonlar "mevduat" olarak adlandırılmakta ve bilançonun "pasif" tarafında yer almaktadır. Şüphesiz mevduatlar ve öz kaynaklar bir bankanın pasifini yani kaynağını oluşturan en büyük kalemlerin başında gelmektedir (M.Canbaz, 2018:284). Bu çerçevede katılım bankalarının 2013-2024 yılları arasında tasarruf sahiplerinden topladığı fonların gelişimi aşağıdaki gibidir.

Şekil 2: Katılım Bankaları Toplanan Fonların Gelişimi (Milyon TL)

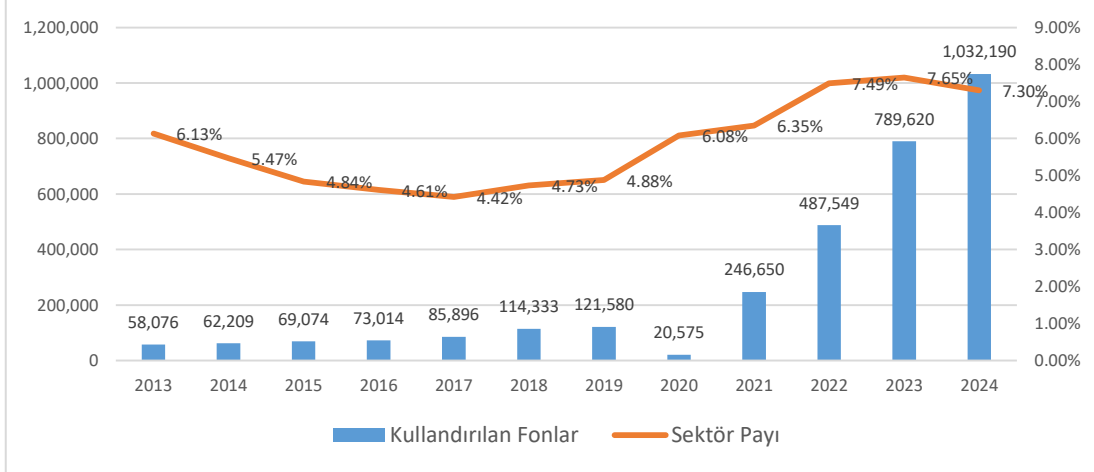

Kaynak: <https://www.tkbb.org.tr/veripetegi> (Erişim tarihi: 20.09.2024)

Şekil 2’de görüleceği üzere, 2013 yılında toplanan fonları 55.440 Milyon TL olan katılım bankalarının bankacılık sektöründeki payının %6.37 olduğu görülmektedir. Aktif toplamlarında olduğu gibi toplanan fonlar bakımından da katılım bankalarının 2014’ten 2016’ya kadar olan dönemde sektördeki payının %5.51 seviyelerine kadar düştüğü görülmektedir. Ancak sonraki dönemde tekrar yükselişe geçerek sektördeki payını %10 seviyelerine yükselttiği şekilden anlaşılmaktadır.

Bankalar tarafından kullanılan fon kullandırma işlemi, başarılı bir bankacılık sistemi için oldukça önem taşımaktadır. Nitekim toplanan fonlar en etkin bir şekilde verimli alanlarda kullandırılarak yatırıma dönüştürülmektedir. Bu da fon kullandırma işlemimin bankacılık sistemi için ne kadar önem arz ettiğini göstermektedir (M. Canbaz, 2018: 284). Bu kapsamda aşağıda şekil 3’te 2013 ve 2024 yılları arasında katılım bankaları tarafından kullanılan fonların gelişimi gösterilmeye çalışılmıştır.

Şekil 3: Katılım Bankaları Kullandırılan Fonların Gelişimi (Milyon TL)

Kaynak: <https://www.tkbb.org.tr/veripetegi> (Erişim tarihi: 20.09.2024)

Şekil 3’de yer alan veriler değerlendirildiğinde, katılım bankalarının 2013 yılında kullandırdığı fonların 58.076 Milyon TL olduğu ve sektördeki payının yüzde %6.13 olduğu görülmektedir. 2019’a kadar kullandırdığı fonlarda olumlu bir artış olmasına karşın bankanın sektördeki payının düştüğü görülmektedir. Bu da katılım bankalarının diğer bankalara nazaran daha az fon kullandırdığı anlamına gelmektedir. Katılım bankalarının özellikle 2020’de kullandırdığı fonlarda büyük bir düşüş yaşadığı görülmektedir. Bu düşüşte 2019’da

ortaya çıkan ve neredeyse tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 küresel salgının finansal alanda yarattığı daralmanın etkisi olduğu düşünülebilir. 2021'den sonra kullandığı fonlarda yükselişe geçen katılım bankalarının sektördeki payını %7.65'e kadar çıkardığı yukarıdaki şekilden anlaşılmaktadır.

4. Katılım Bankalarının Mali Yükümlülükleri

Bankacılık sektörü özellikle gelişmiş ülkelerde finansal piyasaların ayrılmaz bir parçasıdır. Sektördeki yeri yadsınamayacak kadar büyük olan bankalar aynı zamanda vergisel açıdan önemli bir gelir kaynağı olarak görülmektedir (Can, 2018: 62). 2023 yılında Türkiye'de en çok kurumlar vergisi ödeyen mükelleflerin ilk sekizinin bankaların olması, vergisel açıdan bankaların önemini ortaya koymaktadır. Kamu harcamalarını karşılamak amacıyla toplanan en önemli kamu gelirinin vergiler olduğu düşünüldüğünde, bankaların vergisel yükümlülüklerinin neler olduğu ve toplam vergi gelirleri içerisindeki payının bilinmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda katılım bankalarının vergisel anlamda mali yükümlülüklerine aşağıda kısaca değinilecektir.

4.1. Kurumlar Vergisi Açısından Katılım Bankaları

Anonim şirket şeklinde kurulan katılım bankaları da tıpkı geleneksel bankalar gibi kurumlar vergisine tabidir. Nitekim kurumlar vergisi kanununun 2. maddesinin birinci bendinde, anonim şirketler, limitet şirketler, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile benzer nitelikteki yabancı kurumlar, kurumlar vergisi ödemekle mükellef sermaye şirketleri olarak tanımlanmıştır (KVK m. 2/1). Bu da hem geleneksel hem de İslami banka olan katılım bankalarının 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 1. ve 2. maddeleri gereğince elde etmiş olduğu gelirler üzerinden kurumlar vergisi ödemekle mükellef olduğunu göstermektedir. Bu durum Türkiye'de katılım bankalarının finansal sektör içerisindeki paylarının artmasına paralel, ödenen kurumlar vergisi payının artmasına imkan sağlamıştır. Özellikle 2007 yılında katılım bankalarından tahsil edilen kurumlar vergisi toplamının 54.373 Bin TL'den, 2022 yılına gelindiğinde 240 kat artarak 12.824.577 Bin TL'ye ulaşması dikkati çekmektedir. Benzer şekilde 2023 yılı içerisindeki vergi rekortmenleri arasında yaklaşık 9.207.887 Bin TL ile Kuveyt Türk Katılım Bankası AŞ'nin ön sıralarda yer alması, katılım bankalarının kurumlar vergisi açısından önemini ortaya koymaktadır. Sektör içerisinde en çok kurumlar vergisi tahsilatı Kuveyt Türk Katılım Bankasından yapılırken, bunu henüz 2015 yılında faaliyete başlamış olmalarına rağmen, bunu 2.911.395 Bin TL ile Ziraat Katılım, 2.425.220 Bin TL ile Vakıf Katılım izlemektedir.

4.2. Banka ve Sigorta Muamele Vergisi Açısından Katılım Bankaları

Banka ve Sigorta Muamele Vergisi banka ve sigorta şirketlerinin finansal işlemlerinden tahsil edilen bir işlem vergisi olup, Türkiye'de ilk olarak 23 Temmuz 1956 tarih ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununda düzenlenmiştir. KVK'da katılım bankalarının BSMV mükellefi olduğuna dair ayrı bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak yukarıdaki tanımlamadan katılım bankalarının kendi lehlerine her ne nam adı altında olursa olsun nakden veya hesaben almış oldukları paraların BSMV'ye tabi olduğu anlaşılmaktadır (Çatıkkaş vd.,2019:331). Bu kapsamda katılım bankalarının Finansal Kiralama Kanunu'na göre yapmış oldukları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları finansal işlemlerin tamamı BSMV'ye tabidir. Merkezi Türkiye'de veya yurt dışında bulunan katılım bankalarının kendi şube ve ajansları ile yapmış oldukları muamelelerden doğan paraların BSMV'den istisna tutulduğu 6802 Sayılı GVK'nın 29. maddesinin istisnalar başlığı altında yer almaktadır. Yine

aynı madde altında VKŞ tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen kira gelirleri ve lehe alınan paraların da BSMV'den istisna tutulduğu ayrıca belirtilmiştir. Türkiye'de Katılım Bankaları kamu ekonomisi açısından kurumlar vergisinde olduğu gibi BSMV tahsilatı bakımından da önemli bir yere sahip kurumlar olduğu söylenebilir. Toplam BSMV tahsilatı 2003 yılında 1.184.000 TL, 2013 yılında 6.160.170 Bin TL gerçekleşmiş ve 2023 yılına gelindiğinde ise finansal işlemlerdeki artışa paralel olarak 132.741.766 Bin TL olarak gerçekleştirmiştir. Benzer şekilde katılım bankaları tarafından ödenen BSMV'nin önemli bir artış trendi içerisinde olduğu görülmektedir. 2007 yılında katılım bankalarından 6.821 Bin TL olarak gerçekleşen BSMV tahsilat tutarı, 2013 yılında 25.590 Bin TL ve 2022 yılında 317.982 Bin TL olarak gerçekleşmiştir.

4.3. Katma Değer Vergisi Açısından Katılım Bankaları

Katılım Bankaları 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 4. maddesinin t bendi gereği finansal kiralama işlemleri yapmak ile yetkili kuruluşlardır. Dolayısıyla yapmış oldukları finansal kiralama işlemleri nedeniyle KDV mükellefi kurumlar olmaktadır (Çatıkkaş vd., 2019:332). KDVK'nın 8. maddesinde KDV'nin mükellefleri ile ilgili birtakım düzenlemeler yer almaktadır. Bu kapsamda; "*mal teslimi ve hizmet ifası hallerinde bu işleri yapanlar, ithalatta mal ve hizmet ithal edenler*" vs. KDV ödemekle mükellef sayılmışlardır. KDVK'nın 17. maddesinin 4/e bendinde BSMV kapsamında olan işlemlerin KDV dışında tutulduğu dolayısıyla BSMV ödeyen mükelleflerin KDV ödemekle yükümlü olmadığına ilişkin düzenlemede geleneksel ve katılım bankalarının lehlerine para almaları ile sonuçlanan işlemleri BSMV'ye tabi olacağı için KDV'den istisna tutulacağı belirtilmiştir. Söz konusu hükümden katılım bankalarının yapmış olduğu faaliyetleri neticesinde BSMV'ye giren işlemleri KDV'den istisna tutulacak, BSMV'ye girmeyen işlemleri ise KDV'ye tabi olacağı anlaşılmaktadır (Ceyhan ve Yardımcıoğlu, 2019:218). Bu kapsamda katılım bankaları tarafından ödenen katma değer vergisi tutarının toplam vergi gelirleri içerisindeki payının çok düşük olduğu söylenebilir. Buna rağmen 2007 yılında katılım bankalarından tahsil edilen katma değer vergisi tutarının 225 Bin TL iken, 2015 yılında 5.391 Bin TL ve 2022 yılında 81.169 Bin TL olarak gerçekleşmesi, yani 15 yıllık dönemde yaklaşık 360 katlık bir artış göstermesi önemli kabul edilmelidir.

4.4. Damga Vergisi Açısından Katılım Bankaları

Katılım bankaları yapmış olduğu faaliyetler neticesinde ortaya çıkan ve Kanun'a ekli (1) sayılı tabloda yer alan kağıtlar için damga vergisi ödemekle mükellef kurumlardır. Nitekim damga vergisinin mükellefi kağıtları imza edenler olduğu, dolayısıyla katılım bankalarının her türlü mukavelename, taahhütname, temlikname işlemleri, kefalet ve teminat ve rehin senetleri gibi çeşitli sözleşmeler, ticari senetler, bilanço ve gelir tablosu gibi ticari belgelerden dolayı imzalanan kağıtlar damga vergisine tabidir. Damga Vergisinden istisna tutulan hususlara bakıldığında ise kira sertifikalarına ilişkin düzenleme yapıldığı görülmektedir. Damga Vergisi Kanunu'na ekli (2) sayılı tabloda kira sertifikası ihracına ilişkin her türlü varlık ve hakkın devir, alım ve satım işlemleri nedeniyle imzalanan kağıtların damga vergisinden muaf tutulduğu ayrıca belirtilmiştir. Damga vergisi makbuz verilerek, istihkaktan kesinti yoluyla ve basılı damga konulması şeklinde üç farklı yöntemle ödenmektedir. Makbuz karşılığı ödemeye ilişkin usul esasları belirleme yetkisi Hazine ve Maliye Bakanlığına verilmiştir (DVK, m.15). Damga Vergisinin vergi gelirleri içerisinde önemli bir yere sahip olmakla birlikte olup, 2007 yılında 3.642.047 Bin TL, 2015 yılında 12.044.578 Bin TL ve 2023 yılında 82.601.994 Bin TL olarak gerçekleşmiştir. Ancak bu artış oranına rağmen yıllar içerisindeki payı 2007 yılında %2.38, 2015 yılında %2.95 iken 2023 yılında %1.85 düzeyinde gerilemesi dikkat çekmektedir.

4.5. Diğer Vergi, Resim ve Harçlar Açısından Katılım Bankaları

Kurumlar vergisi, Banka ve Sigorta Muamele Vergisi, Damga Vergisi gibi vergilerin ödenmesinde sürekli yükümlü konumunda olan katılım bankaları bu yükümlülüklerin dışında çeşitli vergileri ödemekle de yükümlü kurumlardır. Eğer vergiyi doğuran olay banka tarafından meydana gelmiş ise banka ilgili vergiyi ödemekle yükümlü sayılmaktadır (Çağan,1976:33). Bu kapsamda katılım bankaları;

- 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 12. maddesi gereği yapmış olduğu ilan ve reklamlar için İlan ve Reklam Vergisi,
- 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu Mükerrer madde 44 gereği sahip oldukları şube ve hizmet binası gibi gayrimenkuller için Çevre Temizlik Vergisi,
- 197 Sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu'nun 1. maddesi gereği sahip olduğu araçlar için Motorlu Taşıtlar Vergisi,
- 1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nun 1. maddesi gereği katılım bankaları sahip oldukları bina, arazi ve arsa gibi taşınmazları için Emlak Vergisi,
- 210 sayılı Değerli Kâğıtlar Kanunu'nun 1. maddesinde yer alan hüküm gereği katılım bankaları yapmış olduğu işlemler sonucu ortaya çıkan değerli kâğıt bedelleri ve
- 492 Sayılı Harçlar Kanunu kapsamında yapmış oldukları faaliyetler neticesinde (noter harçları, yargı harçları gibi) ortaya çıkan harçları ödemekle yükümlü kurumlardır.

Yukarıda vergisel anlamda mali yükümlülüklerine kısaca değinilen katılım bankalarının gelir vergisi kapsamında da değerlendirilmesi oldukça önemlidir. Nitekim, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinde bankalar vergi sorumlusu kurumlar olarak nakden veya hesaben yapmış oldukları ödemeler kapsamında mevzuatta belirtilen oran ya da miktar üzerinden vergi tevkifatı yapmak zorundadırlar. Yapılan kesinti izleyen ay içerisinde muhtasar beyanname ile beyan edilerek ödenmektedir (Sümer, 2013:139). Katılım Bankaları gerek kâr payı ödemelerinde gerek personele yapmış olduğu ücret ödemelerinde vergi tevkifatı (stopaj) yaptıkları için vergi sorumlusu kurumlardır (Bilen, 1996:25). Özetle, anonim şirket şeklinde kurulan katılım bankaları GVK'nın 94. maddesindeki hükümler çerçevesinde, personele ödenen ücretler üzerinden GVK'nın 103. maddesinde belirtilen tarifeler üzerinden tevkifat yapmak zorundadırlar.

Türkiye'deki katılım bankaları, ücretlerin yanında menkul sermaye iratları üzerinden de GVK'nın 94. maddesine dayanılarak gelir vergisi tevkifatı yapmak zorundadır. GVK'nın 75. maddesinde, "*sahibinin ticari, zirai ya da mesleki faaliyetleri dışında, sermayesi nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden oluşan kazançlardan elde ettiği temettü, faiz ve kira gibi benzeri iratlar*" menkul sermaye iradı olarak tanımlanmıştır. Yani devlet tahvili ve hazine bonusu faizleri ile mevduat faizi, repo faizi, bono faizleri ve kar payları da menkul sermaye olarak kabul edilmektedir (Bingöl, 2021: 1088). Buna göre katılım bankalarının açmış olduğu kar ve zarara katılma hesaplarına sermaye sahibi kişilerin yatırmış oldukları paralar karşılığında alınan kar payları menkul sermaye iradı olarak kabul edilmektedir. (Bilen, 1996: 26) Katılım bankalarınca elde edilen bu menkul sermaye iratları, banka tarafından tevkif edilerek muhtasar beyanname ile vergisi ödenmektedir.

Gelir Vergisi Kanunu' nun 94. maddesine göre katılım bankaları, ücret ve kâr payı ödemelerinin yanında nakden veya hesaben yaptıkları kira ödemelerinden de aynı şekilde tevkifat yapmak zorundadırlar. Kısaca bankaların kiraladığı gayrimenkuller için tevkifat yapma sorumluluğu bulunmaktadır (Sümer, 2013, s. 142). Katılım bankaları da GVK' nın 94. maddesi kapsamında kiraladığı gayrimenkuller için kira bedeli

üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapmak zorundadırlar (Bilen, 1996: 30).

Ticari hayatın olağan akışı içerisinde katılım bankaları serbest meslek erbaplarından farklı konularda serbest meslek hizmeti satın alabilmektedirler. Satın alınan bu hizmetler karşılığında yapılan ödemelerde vergi sorumlusu olarak GVK'nın 94 maddesinin 2/a bendinde yer alan ve GVK'nın 18. maddesine giren serbest meslek işleri dolayısıyla yapılan ödemelerden %17; GVK'nın 94. maddesinin 2/b bendinde yer alan, diğer serbest meslek ödemelerinden %20 oranında gelir vergisi stopajı hesaplanmaktadır. Ayrıca vergiden muaf olan esnaftan alınan mal ve hizmet karşılığı olarak yapılan ödemelerde de vergi tevkifatı yapılması zorunludur. Bu zorunluluk katılım bankalarını da kapsamaktadır.

Veraset ve İntikal Vergisi Kanun'unun 17. maddesinde yer alan hüküm gereğince katılım bankaları istihkak sahiplerine veraset ve intikal vergisi kapsamına giren herhangi bir işlem meydana gelmesi durumunda hak sahiplerine para veya senet verebilmek amacıyla varislerden öncelikle veraset ve intikal vergisini ödediklerine dair vergi dairesi tasdiknamesini talep etmeye mecburdurlar. Tasdikname ibraz edilmemesi durumunda ise mezkûr kanunda belirtilen (veraset yoluyla intikallerde yüzde 5, ivazsız intikallerde yüzde 15) oranlarda tevkifat yapıldıktan sonra geriye kalanı hak sahiplerine verilmektedir (Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu, m.17).

5. İslami Finansal Ürünlerinin Vergilendirilmesi

5.1. Katılım Bankalarının Kar ve Zarara Katılma Hesabı Karşılığında Ödenen Kar Paylarında Vergilendirme

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinde; faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığında ödenen kar payları ve özel finans kurumları (katılım bankaları) tarafından kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar paylarının menkul sermaye iradı sayılacağı belirtilmiştir (GVK., m. 75/12) . GVK'nın 94. maddesinde; "75. maddenin 2. fıkrasının 12 numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratlarından..." gelir vergisi tevkifatı yapılacağı hükmü yer alıp yapılacak olan tevkifat oranı ise %15 olarak belirlenmiştir (GİB, 2024). GVK'nın geçici 67. maddesinde yer alan kazanç ve iratlardan bir kısmına uygulanacak tevkifat oranlarının nasıl yapılacağı hususu 2006/10731 sayılı karar ile belirlenmiştir. 28.12.2023 tarihli ve 32413 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 8002 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı gereğince GVK'nın 67. maddesinde yer alan tevkifat oranları hakkında karar yayınlanmıştır. Bu kapsamda; 2006/10731 sayılı ekli kararın geçici 2, 3, 4 ve 5. maddelerinde yer alan tevkifat oranlarının uygulama süresi 31.12.2023 tarihinden 30.04.2024 tarihine kadar uzatılmıştır. Söz konusu mevzuattaki düzenlemeler dikkate alındığında katılım bankaları tarafından açılan katılma hesabı karşılığında ödenen kar paylarından yapılacak olan gelir vergisi tevkifat oranları ile geleneksel bankaların mevduat hesaplarına yürütülen faizlerine uygulanacak olan gelir vergisi tevkifat oranları aşağıdaki gibidir (Vergi Sirküleri, 2023a);

Katılma Hesabı Kar Paylarında;

- Vadesiz, ihbarlı ve özel cari hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda %5*
- 1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda %3*
- 1 yıldan uzun vadeli hesaplarda %0*
- Kur korumalı katılma hesapları ile döviz cinsinden katılma fonu hesaplarından dönüşüm kuru üzerinden Türk lirasına çevrilen katılma hesaplarında %0*
- Altın cinsinden katılma fonu hesaplarından dönüşüm fiyatı üzerinden Türk lirasına*

çevrilen katılma hesaplarına %0

Mevduat Faizlerinde;

- a) *Vadesiz ve ihbarlı hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda %3*
- b) *1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda % 0*
- c) *1 yıldan uzun vadeli hesaplarda %0*
- d) *Enflasyon oranına bağlı olarak değişken faiz oranı uygulanan 1 yıldan uzun vadeli hesaplarda %0*
- e) *Kur korumalı vadeli mevduat hesapları ile döviz tevdiat hesaplarından dönüşüm kuru üzerinden Türk lirasına çevrilen katılma hesaplarında %0*
- f) *Altın cinsinden mevduat hesaplarından dönüşüm fiyatı üzerinden Türk lirasına çevrilen katılma hesaplarına %0*

Görüldüğü gibi katılım bankaların kâr payı ödemelerinde yapılan tevkifat oranı ile geleneksel bankaların mevduat faizlerine yapılan tevkifat oranları arasında bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak katılım bankalarının, özel finans kurumu olduğu dönemde bir diğer ifade ile 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na dahil edilmeden önce kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar paylarında tevkifat oranı %10 iken geleneksel bankalar tarafından açılan mevduat hesaplarına yürütülen faizlere uygulanacak olan tevkifat oranı ise %5 olarak uygulanmaktaydı. Bu durum faiz hassasiyeti nedeniyle özel finans kurumlarını tercih eden tasarruf sahipleri için ekstra bir vergi yükü doğurmaktaydı. Ancak özel finans kurumlarının katılım bankası adı altında 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na dahil edilmesinden sonra kar ve zarara katılma hesapları karşılığında ödenen kar paylarında ve geleneksel bankalar tarafından mevduat hesaplarına yürütülen faizlerde tevkifat oranı %15 olarak belirlenmiş ve her iki bankacılık modeli arasında fark kalmamıştır. (Öztop, 2006: 66).

Katılım bankalarının döviz tevdiat hesaplarına ödenen kar payları ile geleneksel bankaların döviz tevdiat hesaplarına yürüttükleri faizlere ilişkin uygulanan tevkifat oranlarında da ayrıca düzenlemeye gidilmiştir. Nitekim vadesi 1 yıla kadar (1 yıl dahil) tam ve dar mükellef kurumlardan %20, vadesi 1 yıldan uzun tam ve dar mükellef kurumlarda %18 olan stopaj oranı, 28 Haziran 2023 tarihinde yürürlüğe giren 7332 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı gereğince, gerek döviz tevdiat hesaplarına yürütülen faizlerden gerek katılım bankalarının döviz katılma hesaplarına ödenen kar paylarından, vadelerine bakılmaksızın %25 nispetinde stopaj yapılması gerektiği hükme bağlanmıştır (Vergi Sirküleri, 2023b).

5.2. Murâbaha İşlemlerinde Vergilendirme

Katılım bankalarının yapılan murâbaha işlemleri ile geleneksel bankaların kredi kullandırma işlemi, “kar” ve “faiz oranı” açısından her ne kadar birbirine paralel bir görünüm arz etse de aralarında önemli ölçüde farklılıklar bulunmaktadır. Nitekim murâbaha ticari bir işlem olup, katılım bankası alıcının ihtiyacı olan malı alıcı adına satıcıdan satın alarak alıcıya satmakta ve alıcının ihtiyacını karşılamaktadır. Geleneksel bankalar tarafından kullanılan kredili işlemlerde ise ortada herhangi bir mal alma zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu durumda katılım bankalarının mal alıp satarak ekonomik bir faaliyet gerçekleştirdiği, geleneksel bankaların ise para satarak finansal bir işlem gerçekleştirdiği söylenebilir. İslam dini para satmayı bir çeşit sömürü aracı olarak gördüğü için geleneksel bankaların yapmış olduğu bu işlemi kabul etmemektedir (Okka ve Kazak, 2020:196). Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nda katılım bankalarının murâbaha işlemlerinin vergilendirmesine ilişkin özel bir durum bulunmamakta, murâbaha işlemi sonucu ortaya çıkan kar veya zarar durumuna göre vergilendirilme yapılmaktadır (İstanbul YMM, 2015:5).

Katılım bankalarının murâbaha işlemlerinin vergilendirmesine ilişkin önemli olan husus yapmış oldukları murâbaha işlemlerinin KDV ve BSMV karşındaki durumudur. Bilindiği gibi katılım bankaları 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'na dahil edilmeden önce özel finans kurumu adı altında faaliyet göstermekte idi. Bu kurumların kar-zarar ortaklığından almış oldukları kar payları, akreditif işlemleri, kredi kartı, çek ve teminat mektubu verilmesi, her türlü havale ve transfer işlemleri, kambiyo işlemleri ve kasa kiralanması gibi faaliyetleri banka ve sigorta muameleleri vergisi kapsamına girerken yapmış oldukları murâbaha ve leasing işlemleri, sabit kıymet, demirbaş ve gayrimenkul gibi faaliyetleri banka sayılmadıkları için banka ve sigorta muamele vergisinin kapsamı dışında bırakılarak katma değer vergisine tabi tutulmuştur (Vural, 2000:229-230). Dolayısıyla hem fon toplarken hem de fon kullanırken KDV ödemeyen geleneksel bankalar ile karşılaştırıldığında özel finans kurumları, fon kullandırma işlemlerinden doğan mal ve hizmetlerin hem alınması hem de satılmasından dolayı fatura düzenledikleri için KDV ödeme yükümlülüğü ile karşılaşmışlardır (Ceyhan & Yardımcıoğlu, 2019, s. 214). Bu durumda özel finans kurumları hem BSMV hem de KDV ödemekle mükellef sayılmaktaydı. Özel finans kurumlarının BSMV ve KDV karşındaki bu durumu 04.08.2004 tarihinde Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan 3 nolu Gider Vergileri Sirkülerinde “Özel Finans Kurumlarının BSMV Karşındaki Durumu” başlığı altında ele alınarak mevzuatta düzenlemeye gidilmiştir. Bu kapsamda 31.07.2004 tarihli ve 25539 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan 5228 sayılı kanunun 59. maddesi ile VUK’un 204. maddesinde düzenlemeye gidilerek özel finans kurumlarının vergi kanunları uygulamasında özel bir düzenleme yapılmadığı sürece “banka” kapsamında değerlendirileceği dolayısıyla bu kurumlar tarafından yapılan işlemlerin 6802 sayılı Kanun’un 28. maddesindeki düzenlemeye istinaden BSMV’ ye tabi olacağı belirtilmiştir (Gider Vergileri Sirküleri/3, 2004).

Mevzuatta yapılan düzenlemeler sonucu, vergi mevzuatında banka olarak değerlendirilen özel finans kurumlarının yapmış oldukları murabaha işlemleri katma değer vergisi yerine banka ve sigorta muamele vergisine tabi tutulmuş ve KDV yükümlülüğü de ortadan kaldırılmıştır. Nitekim; Gider vergileri Kanunu’nun 28. maddesine göre “Banka ve sigorta şirketleri 10/06/1985 tarihli ve 3226 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir” hükmü yer almaktadır. Ayrıca Katma Değer Vergisi Kanunu’nun 17/4-e maddesinde banka ve sigorta muamele vergisi kapsamına giren işlemlerin KDV’den istisna tutulacağı belirtilmiştir.

5.3. Kira Sertifikalarının Vergilendirilmesi

“Her türlü varlık ve hakkın finansmanını sağlamak amacıyla varlık kiralama şirketi tarafından ihraç edilen ve sahiplerinin bu varlık veya haktan payları oranında hak sahibi olmalarını sağlayan menkul kıymet” (R.G.,07.06.2013.,s. 28670 m.3) olarak tanımlanan kira sertifikaları icâre sukuk olarak bilinen yatırım araçlarından biridir. Sermaye piyasası aracı olan kira sertifikaları, hazine ve özel sektör şirketler tarafından hem yurt içinde hem de yurt dışında ihraç edilerek finansman sağlanan bir borçlanma aracıdır. Kira sertifikaları her ne kadar borçlanma aracı olsa da niteliği itibarıyla tahvil, bono ve euroband gibi geleneksel borçlanma araçlarından farklılaşmaktadır. Nitekim kira sertifikalarının varlığa dayalı olması gerekmektedir. Bu özelliğin kira sertifikalarını diğer borçlanma araçlarından ayıran temel unsur olduğu söylenebilir (Karakoç, 2015:187).

Sermaye piyasası aracı olarak bilinen kira sertifikalarına ilişkin bir takım yasal düzenlemeler

yapılmıştır. Mevzuata bakıldığında 09.08.2016'da yürürlüğe giren 6728 sayılı Kanun'un 56. maddesi ile KVK'nın 5. maddesine eklenen "k" bendi ile kira sertifikalarının ihracına ilişkin kurumlar vergisi istisnası kapsamının genişletilmesine yönelik düzenleme yapıldığı görülmektedir. Kira sertifikası ihracına ilişkin önceki düzenlemelerde kurumlar vergisi istisnası yalnızca taşınmazlardan doğan kazançlar ile sınırlı kalmaktaydı. 6728 Sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi ile kira sertifikası ihracındaki kurumlar vergisi istisnası her türlü varlık ve hakkın ihracını kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Mezkûr kanunda geçen hüküm ise aşağıdaki gibidir (KVK m. 5/k);

"Her türlü varlık ve hakların, kaynak kuruluşlarca, kira sertifikası ihracı amacıyla ve sözleşme sonunda geri alınması şartıyla varlık kiralama şirketlerine satışı ile varlık kiralama şirketlerince bu varlıkların devralındığı kuruma satışından doğan kazançlar" kurumlar vergisinden istisna tutulmuştur.

Kira sertifikalarının ülkede teşvik edilmesi amacıyla (Kaya vd., 2019: 276), 2011 yılında 6111 sayılı Kanun ile GVK'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde kira sertifikalarından elde edilen gelirlerin menkul sermaye iradı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği yönünde düzenleme yapılmıştır. Menkul sermaye iradı kapsamında vergiye tabi tutulacak olan kira sertifikalarının değer artış kazancı bakımından da değerlendirilmesi gerekmektedir. Nitekim Sermaye Piyasası Kurulu'nun 7 Haziran 2013 tarihli ve 28670 Sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren III-61.1 Seri No'lu Kira sertifikaları Tebliği m.3-(1)-h bendinde, kira sertifikaları bir "menkul kıymet" olarak tanımlanmıştır. Ayrıca Gelir Vergisi Kanunu Mükerrer madde 80 (1)' de *"ivazsız olarak iktisap edilenler ile tam mükellef kurumlara ait olan ve iki yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin veya diğer sermaye araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar"* değer artış kazançları olarak nitelendirilmiştir. Bu hükümler çerçevesinde kira sertifikalarının da menkul kıymet olarak sayıldığı ve GVK'nın 75. maddesi dikkate alındığında kira sertifikalarının ihracından sağlanan gelirlerin de gelir vergisi kapsamında değer kazancı olduğunu söylemek mümkündür. Kurumlar tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirler kurum kazancı kapsamında kurumlar vergisine tabi tutulacak olup elde edilen gelir GVK 'da yer alan ticari kazanç hükümleri kapsamında tespit edilecektir. Kira sertifikalarının bir ticari işletme tarafından ihraç edilmesinde ise elde edilen gelir GVK'nın 37. maddesi kapsamında ticari kazanç olarak kabul edilecektir (Aydın ve Ayyıldırım 2015: 57). Kira sertifikalarının hangi kazanç unsuru kapsamında değerlendirilmesine yönelik yapılan düzenlemelerin ardından bir diğer düzenleme ise elde edilen gelire uygulanacak olan stopaj oranlarına yapılmıştır. Bu kapsamda;

Tam mükellef ve dar mükellef gerçek kişilerin kira sertifikası alım satımından ve kira ödenmesinden elde edilen kazançlara %10 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılmaktadır. Gerçek kişi yatırımcılar için yapılan %10 vergi tevkifatı nihai vergi olup elde edilen gelir yıllık gelir vergisi beyannamesine dahil edilmez. Tam mükellef kurumlar ile dar mükellef kurumların kira sertifikası alım satımından ve kira ödenmesinden elde edilen kazançlara %0 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılmaktadır. Tam mükellef kurumlar için elde edilen gelir kurum kazancına dahil edilmektedir. Ayrıca Hazine tarafından altına dayalı kira sertifikalarının ihraç edilmesi durumunda elde edilen gelire %0 oranında vergi kesintisi yapılmaktadır (KPMG, 2020:20-21).

21 Mart 2019 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 842 Sayılı Cumhurbaşkanlığı kararı ile tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen döviz cinsinden tahviller ile tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından

elde edilen gelirlere %0 ile %7 arasında değişen oranlarda tevkifat yapılmasına dair yasal düzenleme getirilmiştir (KPMG, 2020, s. 14);

- Vadesi 1 yıla kadar olan tam mükellef kurumların yurt dışında ihraç edilen döviz cinsinden tahvillerden elde edilen faizler ile tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirlere %7
- Vadesi 1-3 yıl arası olan tam mükellef kurumların yurt dışında ihraç edilen döviz cinsinden tahvillerden elde edilen faizler ile tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirlere %3
- Vadesi 3 yıldan fazla olan tam mükellef kurumların yurt dışında ihraç edilen döviz cinsinden tahvillerden elde edilen faizler ile tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirlere %0 oranında stopaj yapılmaktadır.

Ayrıca 01. 01. 2006 tarihinden itibaren yurt içinde ihraç edilen tahvil ile kira sertifikaları Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. maddesi kapsamında vergilendirilmekte olup elde edilen faiz ve gelirler beyannameye dahil edilmez. Yukarıdaki açıklamalardan geleneksel borçlanma aracı olan tahvil ile İslami borçlanma aracı olan kira sertifikalarının yurt dışında ihraç edilmesi durumunda elde edilen faiz ve gelirlere uygulanacak olan stopaj oranları arasında bir fark olmadığı anlaşılmaktadır.

GVK' nın Geçici 67. maddenin 1 numaralı fıkrası kapsamında kira sertifikaları nihai tevkifat yoluyla vergilendirilmektedir. Bu kapsamda; tam mükellefler varlık kiralama şirketleri tarafından yurt içinde kira sertifikası ihracından sağlanan gelir ve kazançlara 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince %10 oranında vergi stopajı yapılmaktadır. Ancak kira sertifikalarının Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. tarafından ihraç edilmesi durumunda bu oran % 0 olarak uygulanacaktır. Diğer yandan 23/05/2020 tarihli ve 2569 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı gereğince bir yıldan kısa vadeli kira sertifikası ihracından sağlanan gelir ve kazançlara (24. 05. 2020 tarihinden itibaren iktisap edilenler) %15 oranında vergi tevkifatı uygulanacağı hükme bağlanmıştır (Gelir İdaresi Başkanlığı, 2023:18).

Kira sertifikalarına ilişkin bir takım vergisel avantajlar sağlanmıştır. Nitekim; 6111 sayılı kanunun 85. maddesi ile 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 17. maddesinin 4. fıkrasının (g) bendinde yer alan "tahvil" ibaresi, "varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikaları" şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan düzenleme ile varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarının teslimi de dahil olmak üzere VKŞ tarafından devralınan menkul, gayrimenkul ve maddi olmayan varlıkların VKŞ tarafından kiralınması ile devralınan kuruma devri Katma Değer Vergisinden istisna edilmiştir. Kurumlar Vergisi Kanunu madde 5 (1)-e kapsamında, kurumların en az 2 tam yıl boyunca aktiflerinde yer alan iştirak hisseleri, kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından elde edilen kazançların yüzde 75' i ile aynı süreyle aktifinde yer alan taşınmazların satışından doğan kazançların yüzde 50'lik kısmı kurumlar vergisinden istisna tutulmuştur. Menkul, gayrimenkul ve maddi olmayan varlıkların VKŞ'ye devri ile bu varlıkların VKŞ tarafından kaynak kuruluşu devredilmesine bağlı olarak yapılan ipotek işlemleri, VKŞ tarafından kiralanan varlıkların kiralınmasına bağlı olarak düzenlenen kağıtlar ve kira sertifikaları damga vergisi ve harçtan istisna tutulmuştur (Bingöl, 2021:166).

5.4. Kar/Zarar Ortaklığı Belgelerinde Vergilendirme

Kar/zarar ortaklığı katılım bankalarının fon kullandırma yöntemlerinden biridir. Bir nevi bankacılık faaliyeti olan kar-zarar ortaklığı katılım bankaları tarafından fonlanan ve belirli

bir projenin gerçekleştirilmesi ile elde edilen kar-zarara önceden belirlenen oranlar dahilinde katılımın sağlandığı bir finansman modelidir. Geleneksel bankaların kredi kullandırma faaliyetlerine benzeyen kar-zarar ortaklığı belgesi karşılığında ödenen kar payları BSMV'ye tabidir (Tosun, 2000:32).

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesi kapsamında, 2019/842 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 21. 03. 2019 tarihinden itibaren, faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığında ödenen kar payları ve katılım bankalarının kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar paylarına uygulanacak olan stopaj oranları mevduat faizi için uygulanan stopaj oranları ile aynı olup aralarında herhangi bir fark bulunmamaktadır (KPMG, 2020:19).

6. Vergisel Açıdan Türkiye'de Katılım Bankalarının Sektördeki Payının İncelenmesi

Türkiye'de anonim şirket şeklinde kurulan katılım bankaları da tıpkı diğer geleneksel bankalarda olduğu gibi kurumlar vergisi mükellefi olarak kabul edilmektedir. Yani bir takvim yılı içerisinde elde etmiş olduğu kazanç ve iratlar üzerinde kurumlar vergisi ödemekle yükümlüdür. Katılım bankalarının finansal sektör içerisindeki payı arttıkça, yüklenmiş oldukları vergi miktarı da benzer şekilde artmaktadır. Tablo 2 verileri incelendiğinde, 2007 yılında toplam 53.473 Bin TL olan kurumlar vergisi tahsilatının 2022 yılına gelindiğinde yaklaşık 240 kat artarak 12.824.577 Bin TL'ye ulaştığı görülmektedir. Bu artışın kamu gelirleri açısından önemli bir gelişme olduğu söylenebilir.

Tablo 2: Katılım Bankaları Kurumlar Vergisi Tahsilat Tutarları (Bin TL)

YILLAR	Kuveyt Türk		Türkiye Finans		Albaraka Türk		Ziraat Katılım		Vakıf Katılım		Toplam KV Tahsilatı
	KV Tahsilatı	KV İçindeki Pay	KV Tahsilatı	KV İçindeki Pay	KV Tahsilatı	KV İçindeki Pay	KV Tahsilatı	KV İçindeki Pay	KV Tahsilatı	KV İçindeki Pay	
2007	7.816	0,05	28.289	0,18	17.368	0,11		-		-	53.473
2008	32.215	0,17	42.260	0,23	36.704	0,2		-		-	111.179
2009	34.902	0,17	48.615	0,23	34.537	0,17		-		-	118.054
2010	42.227	0,18	53.253	0,23	36.193	0,16		-		-	131.673
2011	74.770	0,26	66.714	0,23	44.263	0,15		-		-	185.747
2012	50.379	0,16	78.760	0,25	54.181	0,17		-		-	183.320
2013	73.152	0,23	80.719	0,26	67.827	0,22		-		-	221.698
2014	114.822	0,33	111.885	0,32	73.282	0,21		-		-	299.989
2015	159.394	0,43	107.046	0,29	78.166	0,21	274	0	12.862	0,03	357.742
2016	124.960	0,27	65.851	0,14	53.999	0,12	14.349	0,03	10.390	0,02	269.549
2017	197.638	0,34	60.528	0,1	76.256	0,13	46.907	0,08	37.894	0,07	419.223
2018	454.141	0,54	127.936	0,15	3.071	0,15	113.918	0,14	101.151	0,12	800.217
2019	401.181	0,46	74.303	0,08	4.722	0,01	202.224	0,23	143.925	0,16	826.355
2020	781.806	0,69	186.956	0,17	10.912	0,01	201.535	0,18	246.973	0,22	1.428.182
2021	2.000.422	1,05	368.232	0,19	18.614	0,01	373.740	0,2	510.650	0,27	3.271.658
2022	4.879.989	0,93	2.002.770	0,38	605.203	0,12	2.911.395	0,56	2.425.220	0,46	12.824.577
TOPLAM	9.429.814	0,70	3.504.117	0,26	1.215.298	0,09	3.864.342	0,34	3.489.065	0,31	21.502.636

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/> ; https://tkbb.org.tr/sector_raporlari (21.05.2024).

Bir banka için ödenmiş olan kurumlar vergisi tutarının yıllar içerisinde artmasının, paranın

satın alma gücündeki düşme de dikkate alınarak, o banka için mevduat ya da ekonomik olarak bir büyüme göstergesi olduğu söylenebilir. Tablo 2 incelendiğinde katılım bankaları arasında en yüksek kurumlar vergisi tahsilatının Kuveyt Türk Katılım Bankası'ndan yapıldığı görülmektedir. 2022 yılında Kuveyt Türk Katılım Bankası, 4.879.989 Bin TL ile en çok vergi ödeyenler sıralamasında başı çekerken, bunu 2.911.395 Bin TL ile Ziraat Katılım, 2.425.220 Bin TL ile Vakıf Katılım, 2.002.770 Bin TL ile Türkiye Finans ve 605.203 Bin TL ile Albaraka Türk'ün izlediği görülmektedir. Özellikle Kuveyt Türk Katılım Bankası'nın ödemiş olduğu kurumlar vergisi tutarlarında yıllar içindeki artış dikkati çekmektedir. Sektördeki faaliyetlerine henüz 2015 yılında başlayan Ziraat Katılım ve Vakıf Katılım Bankalarının diğer katılım bankalarına nazaran yeni olmalarına rağmen ödemiş oldukları kurumlar vergisi ve yıllar içerisindeki artışlar dikkate değer görünümündedir.

Türkiye'de katılım bankalarından tahsil edilen kurumlar vergisi miktar olarak önemli bir artış trendi içerisinde olsa da toplam kurumlar vergisi tahsilatı içerisindeki payı %2,4'tür. En yüksek vergi payına sahip olan Kuveyt Türk Katılım Bankasının toplam kurumlar vergisi içerisindeki payı 2022 yılında % 0,9 olarak gerçekleşirken, Ziraat Katılım yaklaşık % 0,6, Vakıf Katılım % 0,5, Türkiye Finans % 0,4 ve Albaraka Türk % 0,1 olarak gerçekleşmiştir. Tüm katılım bankalarından tahsil edilen toplam kurumlar vergisinin toplam kurumlar vergisi içerisindeki payı hesaplandığında ise, 2007 yılında %0,3 olarak gerçekleşirken, yıllar içerisinde artarak 2017 yılında %0,7, 2022 yılında ise %2,4'e yükselmiştir. Özellikle sektörde yeni kabul edilen Ziraat katılımın % 0,6'ya, Vakıf Katılımın ise % 0,05 seviyelerine çıkması oldukça değerlidir. Kısaca Türkiye' de faaliyette bulunan katılım bankalarının kurumlar vergisi açısından yeri ve önemi incelendiğinde özellikle Kuveyt Türk Katılım Bankasının diğer katılım bankalarına nazaran sektörde öncü olduğu söylemek yanlış olmayacaktır.

Yukarıda katılım bankalarının ödemiş olduğu yıllık toplam kurumlar vergisi tahsilatının toplam kurumlar vergisi tahsilatı içindeki payı banka bazında ayrı olarak değerlendirilmiştir. Katılım Bankalarının mali yükümlülükleri sadece takvim yılı içerisinde elde edilen kazanç ve iratlar üzerinden kurumlar vergisi ödemek değildir. Aynı zamanda Gelir Vergisi Kanunu, Banka ve Sigorta Muamele Vergisi Kanunu, Damga Vergisi Kanunu ve Katma Değer Vergisi Kanununda yer alan çeşitli yükümlülükleri de bulunmaktadır. Katılım bankalarının kurumlar vergisinde olduğu gibi, takvim yılı içerisinde elde etmiş olduğu kazançlar ve banka tarafından ödenen diğer vergilerin vergi gelirleri içindeki payının incelenmesi katılım bankalarının bankacılık sektöründeki yerinin belirlenmesinde önem taşımaktadır. Bu kapsamda aşağıda katılım bankaları ile Türkiye'de faaliyette bulunan mevduat bankaları olan kamu sermayeli, özel sermayeli ve yabancı sermayeli bankalar ile kalkınma ve yatırım bankaları tarafından 2007-2022 yılları arasında ödenen Kurumlar vergisi, menkul sermaye iratlarından yapılan GV stopajları, BSMV ve KDV gibi vergi kalemlerinin tutarları tablo 3'te görüldüğü gibidir.

Tablo 3: Katılım Bankaları ile Geleneksel Bankalarca Ödenen Vergi Tutarları

YILLAR	KATILIM BANKALARI (BİN TL)				GELENEKSEL BANKALAR (BİN TL)				
	Gelir Vergisi UNSURLAR OLARAK MENKUL SERMAYE İRADI	BSMV Tahsilatı	Katma Değer Vergisi	Toplam (KV+MSİV+BSM V+KDV)	Kurumlar Vergisi	Gelir Vergisi UNSURLAR OLARAK MENKUL SERMAYE İRADI	BSMV	Katma Değer Vergisi	Toplam
2007	10.751	6.821	225	71.270	1.092.894	474.169	239.718	13.882	1.820.663
2008	15.092,00	16.492	625	143.388	605.000	1.041.000	368.000	16.000	2.030.000
2009	14.207	12.583	898	145.742	1.236.000	537.000	290.000	21.000	2.084.000
2010	13.895	10.974	1.007	157.549	1.741.000	521.000	301.000	24.000	2.587.000
2011	16.578	19.410	909	222.644	968.000	690.000	434.000	28.000	2.120.000
2012	20.108	17.056	3.133	223.617	2.720.000	739.000	516.000	50.000	4.025.000
2013	20.514	25.472	4.072	271.756	829.000	748.000	592.000	57.000	2.226.000
2014	27.792	33.820	4.142	365.743	3.024.000	962.000	744.000	75.000	4.805.000
2015	33.793	40.599	5.391	437.525	2.335.000	1.186.000	943.000	79.000	4.543.000
2016	40.997	53.301	7.971	371.818	1.435.000	1.250.000	1.075.000	90.000	3.850.000
2017	59.457	58.005	6.363	543.048	3.985.000	1.578.000	1.303.000	93.000	6.959.000
2018	62.933	95.534	14.136	972.820	3.950.000	1.943.000	1.758.000	144.000	7.795.000
2019	118.240	85.288	11.571	1.041.454	4.729.000	2.486.000	1.873.000	191.000	9.279.000
2020	87.568	104.752	13.533	1.634.035	9.991.000	1.984.000	1.629.000	152.000	13.756.000
2021	126.017	157.433	34.724	3.589.832	9.378.000	2.039.000	2.826.000	351.000	14.594.000
2022	160.861	317.982	81.169	13.384.589	56.565.000	3.539.000	5.558.000	891.000	66.553.000
TOPLAM	828.803	1.055.522	189.869	23.576.830	104.583.894	21.717.169	20.449.718	2.275.882	149.026.663

Kaynak:https://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/CVI3.htm; [https://www.kap.org.tr/](https://www.kap.org.tr/tr/); https://tkbb.org.tr/sector_raporlari (ET: 12.05.2024).

Yukarıdaki vergi tahsilatları incelendiğinde gerek katılım bankaları gerek geleneksel bankaların hem vergi mükellefi hem de vergi sorumlusu olarak kesinti yoluyla ödemiş oldukları vergi miktarının yıllar içerisindeki artışı dikkat çekmektedir. 2007’de toplam ödenen vergi tutarı 71.270 Bin TL olan katılım bankalarının 2022’de 13.384,589 Bin TL’ye ulaştığı, geleneksel bankaların ise 1.820,663 Bin TL’den 66.553.000 Bin TL’ye ulaştığı tablodan anlaşılmaktadır. Aradaki fark karşılaştırıldığında özellikle geleneksel bankacılık sektörünün daha öncü olduğu söylenebilir. Gelir İdaresi Başkanlığının 2023 yılı verilerine göre en çok kurumlar vergisi ödeyen mükellefin ilk sekizi bankacılık alanında faaliyette bulunan mükelleflerden oluştuğu, yine 9.207.887 Bin TL ile bu sıralamada Kuveyt Türk Katılım Bankasının yer alması sektör açısından oldukça kıymetlidir. Türkiye’de katılım bankalarının diğer bankalara nazaran sayıca daha az olması ve geçmişinin geleneksel bankalar kadar eski olmaması dikkate alındığında, katılım bankalarının geçmişten günümüze finansal sektörde oldukça hızlı ilerlediği söylenebilir.

GVK’ nun 75. maddesinde “faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar karşılığı ödenen kar payları ve özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları” menkul sermaye iradı olarak tanımlanmış ve bir gelir unsuru olarak vergiye tabi tutulmuştur. Bu sebeple katılım bankaları tarafından kesinti yolu ile ödenen vergi miktarı vergi gelirleri içerisinde önemli bir yere sahiptir. Aynı şekilde Banka ve sigorta şirketleri her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları tüm işlemlerden kendi lehlerine olan nakdi veya hesaben almış oldukları paralar banka ve sigorta muamele

vergisine tabi tutulmuştur. Katılım Bankalarının söz konusu mükellefiyetleri nedeniyle ödemiş oldukları vergi miktarı da sektör içerisinde azımsanamayacak ölçektir. Nitekim yukarıda tablo 3'te Türkiye'de Katılım bankaları ile geleneksel bankalar tarafından ödenen vergi miktarları ve vergi türleri ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Tablodan söz konusu katılım bankalarının sadece 2022 yılında 317.982 Bin TL tutarında yapmış oldukları BSMV ödemesi dikkati çekmektedir.

Aşağıda tablo 4'te ise 2007-2022 yıllarını kapsayan toplam vergi gelirleri tahsilatı ile toplam kurumlar vergisi tahsilatı verilmiştir. 2022'de toplam kurumlar vergisi tahsilatının vergi gelirleri içindeki payı hesaplandığında %19,3 rakamına ulaşılmıştır. Ayrıca kurumlar vergisi ile BSMV'nin vergi gelirleri içindeki payı, her iki bankacılık modelinde de ayrı ayrı ele alınarak karşılaştırılması yapılmıştır.

Tablo 4: Katılım Bankaları ile Bankacılık Sektörü Ödenen Vergilerin Vergi Gelirleri İçindeki Payı

YILLAR	VERGİ TÜRÜ		KATILIM BANKALARI				GELENEKSEL BANKALAR			
	Toplam Vergi Gelirleri Tahsilatı	Toplam Kurumlar Vergisi Tahsilatı	Kurumlar Vergisinin Vergi Gelirleri İçindeki Payı	Kurumlar Vergisinin Toplam Kurumlar Vergisi İçindeki Payı	BSMV'nin Toplam BSMV İçindeki Payı %	Toplam Verginin Vergi Gelirleri İçindeki Payı %	Kurumlar Vergisinin Toplam Kurumlar Vergisi İçindeki Payı %	Kurumlar Vergisinin Vergi Gelirleri İçindeki Pay %	BSMV'nin Vergi Gelirleri İçindeki Pay %	Toplam Vergi Tutarının Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payı %
2007	171.098.466	15.718.474	0,03	0,34	2,77	0,04	6,95	0,64	0,14	1,06
2008	189.980.827	18.658.195	0,06	0,60	4,29	0,08	3,24	0,32	0,19	1,07
2009	196.313.308	20.701.805	0,06	0,57	4,16	0,07	5,97	0,63	0,15	1,06
2010	235.714.637	22.854.846	0,06	0,58	3,52	0,07	7,62	0,74	0,13	1,1
2011	284.490.017	29.233.725	0,07	0,64	4,28	0,08	3,31	0,34	0,15	0,75
2012	317.218.619	32.111.820	0,06	0,57	3,20	0,07	8,47	0,86	0,16	1,27
2013	367.517.727	314.345.810	0,06	0,07	4,13	0,07	2,64	0,23	0,16	0,61
2014	401.683.956	35.163.517	0,07	0,85	4,35	0,09	8,6	0,75	0,19	1,2
2015	465.229.389	37.009.625	0,08	0,97	4,13	0,09	6,31	0,5	0,20	0,98
2016	529.607.901	46.898.425	0,05	0,57	4,72	0,07	3,06	0,27	0,20	0,73
2017	626.082.415	57.868.208	0,07	0,72	4,26	0,09	6,89	0,64	0,21	1,11
2018	738.180.401	84.132.155	0,11	0,95	5,15	0,13	4,69	0,54	0,24	1,06
2019	820.148.186	87.528.217	0,10	0,94	4,36	0,13	5,4	0,58	0,23	1,13
2020	983.258.493	112.871.319	0,15	1,27	6,04	0,17	8,85	1,02	0,17	1,4
2021	1.395.725.545	190.150.638	0,23	1,72	5,28	0,26	4,93	0,67	0,20	1,05
2022	2.709.130.767	523.882.093	0,47	2,45	5,41	0,49	10,8	2,09	0,21	2,46

Kaynak: https://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/CVI3.htm; <https://www.kaop.org.tr/tr/>; https://tkbb.org.tr/sector_raporlari (ET: 12.05.2024).

Kurumlar vergisi tahsilatının vergi gelirleri içindeki payı incelendiğinde; katılım bankalarının %0.47, geleneksel bankaların ise %2.09'luk bir paya sahip olduğu görülmektedir. Buradan vergi gelirleri içinde 19.3'lük bir paya sahip olan toplam kurumlar vergisinin % 2.09'unu geleneksel bankaların, %0.47'sini de katılım bankalarının oluşturduğu anlaşılmaktadır. Toplam kurumlar vergisi içinde katılım bankaları %2.45'lik bir paya sahip iken geleneksel bankalar ise %10.8'lik bir paya sahiptir. Bu da katılım bankalarının her ne kadar vergi gelirleri içinde küçük bir paya sahip olsa da toplam kurumlar vergisi içinde nispeten daha yüksek bir paya sahip olduğunu göstermektedir.

Banka ve sigorta şirketleri için önemli bir vergi yükü oluşturan BSMV'nin toplam vergi gelirleri içindeki payı incelendiğinde ise, katılım bankalarının %0.01 gibi oldukça küçük bir paya sahip olduğu, toplam ödenen BSMV içindeki payının ise 2007'de % 2.77 iken yıllar içerisinde anlamlı artış gösterdiği, 2020'de %6.04 seviyelerine kadar yükseldiği görülmektedir. Geleneksel bankalara bakıldığında ise BSMV'nin vergi gelirleri içindeki payının 2022'de %0.21 olduğu görülmektedir. Her iki bankacılık modeli karşılaştırıldığında geleneksel bankaların toplam ödenen vergi gelirleri içinde %2.46, katılım bankalarının ise %0,49'luk bir paya sahip olduğu tablo 4'ten anlaşılmaktadır. Sonuç olarak gerek geleneksel bankaların gerekse finansal sektörde yeni kabul edilen katılım bankalarının yüklenmiş oldukları vergi ve diğer mali yükümlülükler, kamu gelirleri açısından önemli yere sahip olduğu söylenebilir.

7. Sonuç

Türkiye’de katılım bankacılığı olarak bilinen İslami bankacılık sistemi ilk defa 1983 yılında Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile Özel Finans Kurumu olarak kurulmuştur. 1999’da mevzuatta yapılan düzenlemeler ile Bankalar Kanunu kapsamına alınan ÖFK’lar, 2005 yılında Bankacılık Kanununa dahil edilmiş ve ismi Katılım Bankacılığı olarak değiştirilerek geleneksel bankalar ile aynı statüye kavuşturulmuştur. Özünü faizsizlik prensibinden alan katılım bankaları bu prensip doğrultusunda özel cari hesaplar ve katılım hesapları gibi araçlar ile fon toplayıp çeşitli enstrümanlar aracılığı ile fon kullandırmaktadır. Katılım bankalarının yapmış olduğu finansal işlemlerin İslami ilkeler çerçevesinde ve Türkiye’de geçerli olan mevzuata uygun olarak yapılması ise temel kriterdir. Katılım bankaları tarafından açılan özel cari hesaplar ile geleneksel bankalar tarafından açılan mevduat hesapları işleyiş bakımından birbirine benzemektedir. Her iki hesap arasındaki önemli farklılık toplanan fonların kullandırılmasında ortaya çıkmaktadır. Nitekim katılım bankaları tarafından açılan özel cari hesaplar toplanan fonları İslami prensiplere ve Şer’i sistemin uygun gördüğü alanlarda değerlendirilmek zorundadır. Mevduat hesaplarında ise böyle bir zorunluluk bulunmamakta toplanan fonlar yasalar çerçevesinde istenildiği gibi değerlendirilebilmektedir.

Geçmişte mevduat bankaları kadar eski olmayan katılım bankalarının finansal yapı içerisindeki yeri incelendiğinde, her ne kadar mevduat bankaları kadar büyük bir paya sahip olmasa da özellikle son yıllarda gerek aktif gelişiminde gerek fon toplama ve kullandırmada oldukça ilerleme kaydettiği söylenebilir. Nitekim 2024 yılı temmuz ayı itibarıyla katılım bankalarının aktif gelişiminde sektörden aldığı pay %8.1, mevduat bankalarının %86, kalkınma ve yatırım bankalarının ise %5.8’dir. Fon toplamada ise katılım bankaları %9.29, mevduat bankaları %90.7 iken kalkınma ve yatırım bankaları ise %0’dır. Kullandırılan fonlar açısından değerlendirildiğinde ise katılım bankaları %7.3, mevduat bankaları %85.4 iken kalkınma ve yatırım bankaları ise %7.2’dir. Bu sonuçlardan finansal faaliyet açısından mevduat bankaları ve kalkınma ve yatırım bankaları ile kıyaslandığında, katılım bankalarının mevduat bankalarından sonra tercih edilen ikinci bankacılık grubu olduğu söylenebilir.

Vergi mevzuatı açısından incelenen katılım bankaları gerek fon toplama gerek fon kullandırma faaliyetleri açısından gelir vergisi, kurumlar vergisi, BSMV ve KDV açısından hem vergi mükellefi hem de vergi sorumlusu olarak geleneksel bankalardan farklı bir ayrıcalığa sahip değildir. Çalışmada katılım bankalarınınca 2007-2022 yılları arasında ödenen Kurumlar Vergisi, BSMV, KDV ve Gelir Vergisi Stopaj toplamının vergi gelirleri içindeki payı incelenerek Türk bankacılık sektöründeki yeri ve mali yapısı irdelenmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler ile Türkiye’de faaliyette bulunan mevduat bankaları olan kamu sermayeli, özel sermayeli ve yabancı sermayeli geleneksel bankalar ile kalkınma ve yatırım bankalarınınca ödenen toplam vergilerin vergi gelirleri içindeki payı ile karşılaştırılması yapılmıştır. Bu kapsamda, 2007-2022 yılları arasında, toplam vergi gelirlerinin %19.3’lük kısmını kurumlar vergisi oluşturmaktadır. İncelenen dönemde geleneksel bankalar tarafından ödenen kurumlar vergisinin vergi gelirleri içindeki payı 2022’de %2.09, katılım bankalarının ise %0,47’dir. Bu durum vergi gelirleri içinde %19.3’lük paya sahip olan kurumlar vergisinin %2.09’unu geleneksel bankaların, %0.47’sini de katılım bankalarının oluşturduğunu göstermektedir. Her iki bankacılık sisteminin de toplam kurumlar vergisi içindeki payı incelendiğinde, geleneksel bankaların %10.8, katılım bankalarının ise %2,45’lik bir paya sahip olduğu görülmüştür. BSMV açısından değerlendirildiğinde, toplam vergi gelirleri içinde geleneksel bankalar %0.21, katılım bankaları ise %0.01 gibi oldukça küçük bir paya sahiptir. Ancak katılım bankaları toplam ödenen BSMV açısından ele alındığında, 2007’de toplam BSMV içindeki payı %2.77 iken yıllar içerisinde artış göstererek 2020’de %6.04 seviyelerine kadar yükseldiği 2022’de ise %5,41 olarak

gerçekleşmiştir. Her iki bankacılık modeli karşılaştırıldığında geleneksel bankaların sektörde daha iyi olduğu söylenebilir. Nitekim elde edilen veriler sonucunda toplam vergi gelirleri içinde geleneksel bankaların 2022’de %2.46, katılım bankalarının ise %0.49’luk bir paya sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak günümüzde katılım bankalarının ülke ekonomisine katkısı olduğu bir gerçektir. Üretimi teşvik edici etkisi bulunan katılım bankaları faiz hassasiyeti nedeniyle mevduat bankalarına gitmek istemeyen bireylerin yastık altı olarak adlandırılan tasarruflarını ekonomiye tekrar kazandırarak fonların âtil kalmasının önüne geçmektedir. Kar ve zarara katılım esasını benimseyen katılım bankaları çeşitli yatırım imkanları sunarak reel ekonominin büyümesine katkıda bulunmaktadır. Topladığı fonları proje kapsamında değerlendirerek kaynakların etkin ve verimli alanlarda kullanılmasını sağlamaktadırlar. Katılım bankaları, geleneksel bankalar ile karşılaştırıldığında vergisel açıdan çokta avantajlı bir konumda olmadığı görülmektedir. Fon toplama yöntemlerinden biri olan kira sertifikalarında yapılan vergilendirme ile geleneksel bankalar tarafından ihraç edilen tahvillerin benzer şekilde vergilendirilmektedir. Katılım bankalarının sektör içerisindeki payının artırılabilmesi için birtakım vergisel avantajlar sağlanabilir. Sonuç olarak, vergisel anlamda incelenen katılım bankaları Türk bankacılık sektörünün halen küçük bir parçasını oluşturmakla birlikte her geçen gün büyümeyle devam etmektedir.

Kaynakça

- Aydın, E., ve Ayyıldırım, K. (2015). Kira Sertifikalarının ve Varlık Kiralama Şirketlerinin Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi Bakımından Değerlendirilmesi. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 46, 43-74.
- Bilen, A. (1996). Özel Finans Kurumu İşlemlerinin Vergi Hukuku Açısından İncelenmesi [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi].
- Bingöl, M. (2021). Maliye Hesap Uzmanları Derneği.
- Can, İ. (2018). Bankacılık Sektöründe Vergilendirme: BSMV ve KDV. Yerelden Globale Stratejik Araştırmalar IV.
- Çağan, N. (1976). Bankaların Vergi Yükümlülükleri ve Vergi Sorumlulukları. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 33(1).
- Çatıkkaş, Ö., Yatbaz, A., ve Torun, B. (2019). Katılım Bankalarında Muhasebe Organizasyonu ve Muhasebe Uygulamaları. Görmüş, Ş., Albayrak, A., ve Yabanlı, A., (Editörler.), Yaşayan ve Gelişen Katılım Bankacılığı içinde (322-343). (2.bs.) İstanbul: TKBB Yayınları.
- Erol, A. (2006). Tüm Yönleriyle Bankacılık ve Finans Sektöründe Vergilendirme. Yaklaşım Yayıncılık.
- Ersoy, A. (2015). İslam İktisadı ve İktisadi Yapısı: İnsan Merkezli Fitri İktisat ve İktisadi Yapısı. İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi, 1, 37-64.
- Eskici, M. M. (2007). Türkiye’de katılım bankacılığı uygulaması ve katılım bankalarının müşteri özellikleri [Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Gelir İdaresi Başkanlığı. (2023). G.V.K. Geçici 67. Madde Uygulaması İle İlgili Olarak Gerçek Kişilere Yönelik Vergi Rehberi (469). Mükellef Hizmetleri Daire Başkanlığı. 23.02.2024 tarihinde https://www.turmob.org.tr/Arsiv/FCKEditor/userfiles/file/GIB-2023_Rehberler/2023_GVKgecici67rehber.pdf adresinden alınmıştır.
- Gelir İdaresi Başkanlığı. (2024). Kurumlar Vergisi Oranları | Gelir İdaresi Başkanlığı. 25.01.2024 tarihinde <https://www.gib.gov.tr/kurumlar-vergisi> -oranlari adresinden alınmıştır.
- Gider Vergileri Sirküleri/3, Gider Vergileri Kanunu/3/2004-3/BSMV-2 (2004). <https://www.verginet.net/FrameChild.aspx?ID=1329>
- Görmüş, Ş., ve Yabanlı, A. (2019). Katılım Bankacılığı Ekosisteminin Gelişimi. Görmüş, Ş., Albayrak, A., ve Yabanlı, A., (Editörler.), Yaşayan ve Gelişen Katılım Bankacılığı içinde (100-135). (2.bs.) İstanbul: TKBB Yayınları.
- Hazıroğlu, T. (2016). Türkiye’de Katılım Bankacılığı Fikrinin Doğuşu Ve Kavramsal Önemi. İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi (İEFĐ), 2(1), Article 1.

Haziroğlu, T. (2019). Katılım Felsefesi ve İnsani Bankacılık. İçinde Yaşayan ve Gelişen Katılım Bankacılığı (ss. 26-36). TKBB Yayınları.

İstanbul YMMM. (2015). Katılım Bankaları Tarafından Yapılan Murabaha İşlemlerinde Vergisel Sorunlar. İstanbul. 01.12.2021 tarihinde <https://www.istanbulymm.org.tr/TR/Search.aspx?KID=0&q=kat%C4%B1%C4%B1m%20bankalar%C4%B1> adresinden alınmıştır.

Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP). <https://www.kap.org.tr/tr/>

Karakoç, İ. (2015). Kira Sertifikalarının Sermaye Piyasası Mevzuatı Çerçevesinde Değerlendirilmesi ve Kurumlar Vergisi Yönünden Vergilendirilmesi (187).

Kaya, S., Dede, K., ve Karabulut, E. (2019). Katılım Bankacılığında Kullanılan Sermaye Piyasası Ürün ve Uygulamaları. 268-295.

KPMG.(2020). Para ve Sermaye Piyasaları Kaynaklı Gelirlerin Vergilendirilmesi (2019). [https://kpmgvergi.com/Content/Publications/ParaveSermayePiyasalarıKaynaklıGelirlerinVergilendirilmesiRehberi\(2019\)_02062020_121603906799.pdf](https://kpmgvergi.com/Content/Publications/ParaveSermayePiyasalarıKaynaklıGelirlerinVergilendirilmesiRehberi(2019)_02062020_121603906799.pdf)

KPMG.(2024). Kurumlar Vergisi “Oranlarında” Son Durum Nedir?|Kpmg Vergi. <https://kpmgvergi.com/blog/kurumlar-vergisi-oranlarinda-son-durum-nedir/1281>

Canbaz, M. (2018). Katılım Bankacılığı (2. baskı). Beta Yayınları.

Okka, O., ve KAZAK, H. (2020). İslami Finansal Yönetim (1. bs). Nobel Akademik Yayıncılık.

Özsoy, Ş. (2012). Sağlam Bankacılık Modeli ile Katılım Bankacılığına Giriş. Kuveyt Türk Yayınları. İstanbul.

Öztop, F. (2006). Özel Finans Kurumlarının Vergilendirilmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Parlakkaya, R., ve Çürük, S.A. (2011). Finansal rasyoların katılım bankaları ve geleneksel bankalar arasında bir tasnif aracı olarak kullanımı: Türkiye örneği. Ege Akademik Bakış, 11(3), 397-405.

Resmi Gazete, 32415 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği & 2.Mükerrer (2023). <https://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/mevzuatek/belediyetebliğ57.pdf>

SERPAM. (2013). SERPAM Araştırma Notları -1 İslamî Finans Kavramı, Ürünler, Dünyada ve Türkiye’de Gelişimi ve Geleceği.

Sümer, G. (2013). Türk Vergi Sistemi Açısından Bankaların Ödev ve Yükümlülükleri [Doktora Tezi]. Uludağ Üniversitesi.

Tosun, M. (2000). Türkiye’de Özel Finans Kurumları –Teori ve Uygulama–Türk Mali Sisteminde Özel Finans Kurumları Deneyimi ve ÖFK’ların Türk Banka Sistemi İçindeki Yerleri Üzerine. Albaraka Türk Yayınları -17.

Türkiye Katılım Bankaları Birliği. (2024). <https://tkbb.org.tr/>

Türkiye Katılım Bankaları Birliği. (2024). <https://www.tkbb.org.tr/veripetegi>(ET: 20.09.2024)

TÜSİAD. (2024, Ocak 23). Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) Uygulama Genel Tebliği Düzenlemesi için Öneriler. Türk sanayicileri ve İş İnsanları Derneği. <https://tusiad.org/tr/component/k2/item/9621-banka-ve-sigorta-muameleleri-vergisi-bsmv-uygulama-genel-tebliği-duzenlemesi-icin-oneriler>

Vergi Sirküleri, (2023a). Bazı Stopaj Oranlarının Uygulanmasında Süre Uzatımı Hakkında Karar Yayınlandı. 2023/125 nolu Vergi Sirküleri. Verginet, <https://www.verginet.net/dtt/11/Vergi-Sirkuleri-2023-125.aspx>

Vergi Sirküleri, (2023b). Bazı Stopaj Oranları Hakkında Karar Yayınlandı. 2023/74 Nolu Vergi Sirküleri. Verginet, <https://www.verginet.net/dtt/11/Vergi-Sirkuleri-2023-74.aspx>

Vural, M. (2000). Finansal Hizmetlerin ve Özel Finans Kurumlarının Vergilendirilmesi. Türkiye’ de Özel Finans Kurumları Teori Ve Uygulama, İstanbul, Albaraka Türk Yayınları, (17) 227-233.

Yurttadur, M., ve Demirbaş, H. (2017). Türkiye'de Bulunan Katılım Bankaları ve Özel Sermayeli Mevduat Bankalarının Finansal Performanslarının Karşılaştırılması. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4(2), 89-117.

Zerka, M. A., ve Neccar, M. A. (2011). İslâm düşüncesinde ekonomi, banka ve sigorta (H. Karaman, Çev.; 4. bs). İstanbul: İz Yayıncılık.

193 Sayılı Kanun. Gelir Vergisi Kanunu. R. Gazete Tarih: 06/01/1961. Sayı:10700. Tertip. 4 Cilt:1.

197 Sayılı Kanun. Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu. R. Gazete Tarih:23/02/1963. Sayı: 11342. Tertip. 3 Cilt:2.

210 Sayılı Kanun. Değerli Kağıtlar Kanunu. R. Gazete Tarih: 28/02/1963. Sayı: 11343. Tertip. 5 Cilt:2.

213 Sayılı Kanun. Vergi Usul Kanunu. R. Gazete Tarih: 10/01/1961. Sayı: 10703. Tertip. 4 Cilt:1.

488 Sayılı Kanun. Damga Vergisi Kanunu. R. Gazete Tarih: 11/07/1964. Sayı:11751. Tertip. 5 Cilt:3.

5520 Sayılı Kanun. Kurumlar Vergisi Kanunu. R. Gazete Tarih: 21/06/2006. Sayı: 26205. Tertip. 5 Cilt:45.

6802 Sayılı Kanun. Gider Vergileri Kanunu. R. Gazete Tarih: 23/07/ 1956. Sayı: 9362. Tertip. 3 Cilt:37.

492 Sayılı Kanun. Harçlar Kanunu. R. Gazete Tarih: 17/07/1964. Sayı: 11756. Tertip. 5 Cilt:3.

1319 Sayılı Kanun. Emlak Vergisi Kanunu. R. Gazete Tarih: 11/08/1970. Sayı: 13576. Tertip. 5 Cilt:9.

2464 Sayılı Kanun. Belediye Gelirleri Kanunu. R. Gazete Tarih: 29/05/1981. Sayı:17354. Tertip. 5 Cilt:20.

3065 Sayılı Kanun. Katma Değer Vergisi Kanunu. R. Gazete Tarih: 02/11/1984. Sayı: 18563. Tertip. 5 Cilt:24.

6111 Sayılı Kanun. Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. R. Gazete Tarih: 25/02/2011. Sayı: 27857 (1. Mük.). Tertip. 5 Cilt:50.

7338 Sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu. R. Gazete Tarih: 15/06/1959. Sayı: 10231. Tertip.3 Cilt:40.

28670 Sayılı Tebliğ. Kira Sertifikaları Tebliği. R. Gazete Tarih: 07/06/2013. (III-61.1). <https://www.resmigazete.+gov.tr/eskiler/2013/06/20130607-14.htm>